

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Haive Kuuse

LASTEAIAÕPETAJATE ARVAMUSED OMA KOMPETENTSIDEST ÕPETADES
MITMEKULTUURILISES RÜHMAS TARTU LINNA LASTEAEDADE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Jüri Ginter, PhD

Tartu 2020

Resümee

Lasteaiaõpetajate arvamused oma kompetentsidest õpetades mitmekultuurilises rühmas Tartu linna lasteaegade näitel

Lasteaiaõpetajad puutuvad kokku lastega, kelle kultuur, traditsioonid ja keelekeskkond erinevad Eestile omasest. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on anda ülevaade Tartu linna lasteaiaõpetajate arvamustest oma kompetentside kohta õpetades rühmas, kus käib vähemalt kaks riigikeelest erineva emakeele ja kultuurilise taustaga last ning ohtudest ja abistavatest teguritest teise emakeelega laste õpetamisel. Valimiks olid kolme Tartu linna lasteaia viis lasteaiaõpetajat, kelle rühmas käis uurimise hetkel vähemalt kaks riigikeelest erineva emakeelega last. Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemusena selgus, et õpetajad on avatud suhtumisega ja tulevad mitmekultuurilises rühmas töötamisega toime. Puudusena toodi välja laste oskuste ja teadmiste erinev tase, mis raskendab õpetamist, kuid õpetajad on valmis pingutama ja ennast täiendama, et vähendada keelebarjääri ning mõista paremini kultuuridevahelisi erinevusi. Tulemuslikuma õppetöö tagamiseks soovitati väiksemate laste arvuga rühmade moodustamist.

Võttesõnad: mitmekultuuriline haridus, lasteaiaõpetajate kompetentsid, lasteaed

Abstract

Kindergarten teachers' opinions about their competencies in teaching in a multicultural group on the example of Tartu kindergartens

Kindergarten teachers are exposed to children whose culture and language differ from Estonian environment and language. The aim of this bachelor's thesis is to give an overview about Tartu kindergarten teachers' opinions about their competencies teaching in groups with at least two children with different language and multicultural backgrounds, about dangers and contributing factors in teaching children with second native language. Necessary data was collected in three kindergartens in Tartu. Participants were 5 kindergarten teachers, whose group included at least two children with different native language. Qualitative content showed that teachers are open-minded and cope with working in a multicultural group. Different levels of children's skills and knowledge were highlighted as shortcomings. In overall, teachers are willing to make the effort and improve themselves in order to reduce the language barrier and understand intercultural differences better. In order to ensure more effective teaching, it was recommended to form groups with smaller number of children.

Keywords: Multicultural education, kindergarten teachers competencies, kindergarten

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	6
1. Mitmekultuurilisus	6
1.1. Kultuuridevahelised erinevused	6
1.2. Mitmekultuurilisus Eestis	7
1.3. Mitmekultuurilise hariduse tähtsus koolieelse lasteasutuse tasandil	8
1.4. Eesti lasteaegade valmisolek õpetada mitmekultuurilisi lapsi	8
2. Metoodika	10
2.1. Uurimismetoodika valik ja uuringu ettevalmistus	10
2.2. Valim	11
2.3. Andmekogumine	11
2.4. Andmeanalüüs	12
3. Tulemused	14
3.1. Õpetajate arvamused oma teadmiste kohta õpetada mitmekultuurilises rühmas	14
3.2. Õpetajate arvamused oma oskuste kohta õpetada mitmekultuurilises rühmas	14
3.3. Õpetajate kogemused mitmekultuurilises rühmas õpetades	15
3.4. Õpetajate hoiakud mitmekultuurilises rühmas õpetades	16
3.5. Ohukohad mitmekultuurilise hariduse õpetamisel	16
3.6. Abistavad tegurid mitmekultuurilise hariduse paremaks läbiviimiseks	19
4. Arutelu	20
5. Uurimistöö praktiline väärtus ja piirangud	24
6. Tänuõnad	24
7. Autorluse kinnitus	25
Kasutatud kirjandus	26

Lisad..... 29

Sissejuhatus

Mitmekultuurilisus on kaasajal omane tunnus enamusele rahvusriikidele. Mitmekultuurilisuse all peetakse silmas mitme erineva kultuuri põimumist või teatud territooriumil kooseksisteerimist (Tuuling, 2008). Globaliseerimisprotsesside käigus on ka Eesti muutunud. Erineva kultuuri ja emakeelega rahvused on mõnda aega juba Eestis elanud (Kikerpill & Klaas, 2006).

Integratsiooni Sihtasutuse andmetel elas Eestis 2018. aastal 194 erineva rahvuse esindajaid.

Kõige suuremad rahvusrühmad olid eestlased (905 677 in.), venelased (328 864 in.), ukrainlased (23 310 in.), valgevenelased (11 598 in.), soomlased (7 635 in.) ja lätlased (2 478 in.). Kokku oli 2018. aastal Eestis 1 319 133 inimest (Integratsiooni Sihtasutus, 2019). Statistikaameti andmetel elas 2018. aastal Eestis 211 erineva emakeelega elanikku (Statistikaamet, 2019). 1. jaanuari seisuga 2020.a oli Eestis rahvastiku arv tõusnud 1 328 360 elanikuni. Rahvaarvu kasv on suuresti tingitud positiivsest rändesaldost (Statistikaamet, 2020). Haridus- ja Teadusministeeriumi (2019) andmetel oli Eestis 2019. aastal 618 koolieelset lasteasutust ning 93,8 % 4-aastastest kuni kooliealistest lastest osalesid alushariduse omandamisel koolieelses lasteasutuses. Seoses integratsiooniga haridussüsteemis ja Eesti lasteaegade mitmekultuuristumisega on lasteaiaõpetajad keerulises olukorras. Probleemiks on lasteaiaõpetajate vähesed teadmised ja oskused mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks. Probleemist lähtuvalt on antud uurimistöo eesmärk anda ülevaade Tartu linna lasteaiaõpetajate arvamustest oma kompetentside kohta õpetades rühmas, kus käib vähemalt kaks riigikeelest erineva emakeele ja kultuurilise taustaga last ning ohtudest ja abistavatest teguritest teise emakeelega laste õpetamisel.

1. Mitmekultuurilisus

1.1. Kultuuridevahelised erinevused

Suundudes teise kultuuriruumi uurime sihtmaa ajaloo ja kommete kohta, samuti tuleb sihtriiki tulijale selgitada selle maa kultuuri, kombeid ja reegleid (Lewis, 2003). Tahe mõista ja austada kultuuride ja inimeste vahelisi erinevusi on siinkohal väga oluline. See tahe peab olema konfliktide vältimiseks vastastikune (Lewis, 2003; Pajupuu, 2001). Me saame ennast treenida ja sisemiselt ette valmistada uute kultuuridega kohanemiseks, kuid selleks peab inimene nägema multikultuurilisuse vajalikkust globaalsemalt (Barna, 1994).

Vajalik on teadvustada, millised on teisest kultuuriruumist tulija väärtused, kombed ja erinevad rituaalid - kuidas tervitatakse ja austust avaldatakse, millised on erinevad tseremooniad, millega peaks arvestama (Barna, 1994; Lewis, 2003; Pajupuu, 2001). Lisaks annab palju informatsiooni edasi meie kehakeel ja hoiak. Kõikides kultuurides ei saada kehakeelest ühtemoodi aru ja selle teadmatus võib külvata segadust, kaheti mõistmist ning piinlikke olukordi. Enda kultuuris oskame mittesõnaliste märkide järgi inimese käitumist ette aimata, mis annab meile turvatunde. Võõrast kultuurist tulnud indiviidil ei pruugi need märgid omada samasugust tähendust (Pajupuu, 2001).

1.2. Mitmekultuurilisus Eestis

Alates 1990. aastate lõpust on Eesti Vabariigis sisserändajatele rakendatud integratsioonilepingute süsteemi. Selle eesmärk on luua uusimmigrantidele individuaalne tegevuspõhine kava sihtriigi ühiskonda lõimumiseks. Antud lepinguga kaasneb kohustus austada riigi seadusi ja võtta omaks sihtriigi kultuurilised ja sotsiaalsed põhiväärtused ning õppida selgeks riigikeel (Balti Uuringute Instituut, 2013b). Balti Uuringute Instituudi (2013a) uuringus põhiseaduse sätete mõjust lõimumisvaldkonnale on öeldud: “Eesti keele kui riigikeele ja ühtse suhtluskeele hoidmine ja eesti rahvus- ja kultuuri säilimine seavad raamistikku, milles lõimumisprotsess peab toimuma”. Samuti on seal ära toodud mitmed rahvus- ja keeleliste vähemuste õigused. Need õigusi reguleerivad seadused mõjutavad erineval viisil kogu lõimumisprotsessi ühiskonnas (Balti Uuringute Instituut, 2013a).

Lõimuv Eesti 2020 arengukava üldeesmärgiks on sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi. Haridussüsteem omab siinkohal kandvat rolli kujundades vajalikke väärtushoiakuid, mis on vajalikud lõimumisprotsesside edu tagamisel. Kõne all olevas arengukavas on öeldud, et olulised tegevused nende eesmärkide elluviimiseks on sellised, mis aitavad muuta ühiskonna sallivamaks ja avatumaks (Kultuuriministeerium, 2014). Lisaks on loodud vajalikud paindlikud kohanemist soodustavad tegevused, mis on suunatud uusimmigrantidele. Neid eesmärke toetavad ja koostösse panustavad ka mitmed teised arengukavad, nagu näiteks: Noortevaldkonna arengukava 2014-2020, Eesti elukestva õppe strateegia 2014-2020, Keelekümblusprogrammi strateegia 2014-2020, Eesti keele arengukava 2011-2017 (Kultuuriministeerium, 2014).

1.3. Mitmekultuurilise hariduse tähtsus koolieelse lasteasutuse tasandil

Eestis ei ole lasteaias käimine seadusega kohustatud, kuid on äärmiselt soovituslik. Lasteaed võimaldab lapsel viibida riigikeelses keskkonnas, kus laps omandab selle niimoodi edukamalt. Samuti arenevad lapse loovus, fantaasia ja mõtlemine (Innove, 2018). Tänapäeval tulevad lasteaeda järjest enam lapsed, kes on pärit teisest kultuuriruumist ja ei räägi eesti keelt. Eesti haridussüsteemis on hakatud selliseid lapsi nimetama uusimmigrandist lasteks. Tegemist on Eestisse tulnud tööliste, asüülitaotlejate, pagulaste või migrantide lastega, kes tahavad alustada õpinguid Eestis, aga on elanud siin vähem kui kolm aastat (Õiguskantsler, 2014). Eesti Vabariigi põhiseadus (1992) ütleb, et igäihel on õigus haridusele ja saada eestikeelset õpetust. Alaealise kodaniku hariduse valikul on otsustav sõna tema seaduslikel vanematel (para 37). Sealjuures on igäihel õigus säilitada oma rahvuskuuluvus (para 49).

Sisserändega kaasnev olukord on ka lasteaiaõpetajatele suur väljakutse ja lisaressursse nõudev ülesanne. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on öeldud, et õppe ja kasvatustegevuse üldeesmärk on koostöös lasteasutuse ja koduga tagada lapsele mitmekülgne ning järjepidev areng (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Siinkohal on lasteaiaõpetaja kui võtmeisik, kes panustab esimesena väljaspool kodu lapse igakülgssesse toetamise ja arengusse. Sellise toetuse tulemusena on hiljem lapsel kergem koolis hakkama saada ja oma haridusteel edukas olla (Hallap, 2008). Lasteaiaõpetajatel on võimalik mitmekultuurilisest perest pärit lapse kohanemist lasteaiaiga omalt poolt mitmeti toetada. Kindlasti peab olema endal huvi teiste kultuuride tundmaõppimise vastu (Pajupuu, 2001). Mida rohkem on õpetajal teada saabuva lapse tausta kohta, seda paremini saab ta mõista last ja tema käitumist (Lewis, 2003). Lasteaiaõpetaja peab sellises olukorras üles näitama tolerantsust ning austama erinevaid seisukohti, arvamusi ja eluviise (Barna, 1994; Lewis, 2003; Pajupuu, 2001). Lasteaiaõpetaja ei tohi suhtuda teisest kultuurist tulevasse lapsesse eelarvamuste ja stereotüüpide põhjal kujundatud hoiakutega. Tuleb olla avatud ja paindlik, et oleks ka endal kergem harjuda uute inimeste ja olukordadega ning anda aega mõlemale osapoollele kohanemiseks (Lewis, 2003; Pajupuu, 2001).

1.4. Eesti lasteaedade valmisolek õpetada mitmekultuurilisi lapsi

Tuur (2018) oma varasemalt oma bakalaureusetöös välja selgitanud lasteaedade õppealajuhatajate arvamused seoses pagulasperede laste vastuvõtmise ja õpetamisega eestikeelses lasteaias. Erilist tähelepanu on pööratud just õppealajuhatajate endi valmisolekule.

Uuringus osales neli Tartu linna lasteaia õppealajuhatajat. Intervjuudes selgus, et informatsioonist jääb vajaka laste tervisliku seisundi kohta. Segadust tekitavad ka erinevad uskumused, kombed, kultuur, traditsioonid ja tavad. Suhtlemisel lapse perega on keelebarjääri tõttu vajalik kasutada tõlgi teenust. Kuna hakkama tuleb saada olemasolevate õppevahenditega, peetakse tähtsaks omavahel infot vahetada teiste lasteaednikega, kellel on sarnased kogemused. Üldiselt ollakse valmis probleemiga tegelema (Tuur, 2018).

Lisaks on varasemalt uuritud lasteaiaõpetajate töö erisusi kakskeelsete lastega rühmas (Taal, 2016), lasteaiaõpetajate valmisolekut töötamiseks uusimmigrantlastega (Kalind, 2017) ning lasteaiaõpetajate arvamusi muukeelse koolieeliku keelelisest toetamisest ning ettevalmistamisest kooliks (Koiduaru, 2014). Kõikides uurimistes kasutati kvalitatiivset andmekogumis- ja analüüsimeetodit, mille käigus intervjueriti lasteaiaõpetajaid ning andmete analüüsimisel kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Uurimiste tulemusena tõi Taal oma töös välja, et kakskeelsete laste mitmekülgse ja turvalise keelekeskkonna pakkumine, õppetöö kohandamine, õppematerjalide otsimine ning lastevanemate nõustamine nõuab palju rohkem aega ja on õpetajale suureks katsumuseks (Taal, 2016).

Samas on õpetajad valmis uusimmigrantlapse oma rühmas õpetama, väärtustatakse muukeelse lapse eripärasid ja kultuuri, panustatakse tema keelelisse toetamisse ning peetakse tähtsaks muukeelse lapse arengu tulemusi (Kalind, 2017). Kõike seda kajastatakse koolivalmiduskaardil, lisas Koiduaru (2014). Õpetajad otsivad parimaid võimalikke lahendusi, mis rahuldaksid kõikide osapoolte vajadusi. Nad toetavad omalt poolt igati õppetöö laabumist (Taal, 2016). Siiski selgus uurimise käigus, et õpetajad sooviksid enda kompetentsi tõstmiseks läbida rohkem täienduskoolitusi, et õppetöö oleks veel tõhusam ja väheneks keelebarjäär muukeelse lapse perekonnaga suheldes (Kalind, 2017).

Tingituna maailmapildi kiirest muutumisest soovib autor uurida 2020. aasta seisuga kujunenud olukorda Eesti lasteaedades. Uuritavateks on lasteaiaõpetajad, kes õpetavad mitmekultuurilises rühmas, kus käib vähemalt kaks eesti keelest erineva emakeelega last. Varasematest uuringutest ilmneb, et mitmekultuurilise lasteaia teemal on Eestis viimasel ajal palju tegeletud kaardistamisega ja välja toodud raskuseid ning võimalusi. Siiski puudub ülevaade, milline on õpetajate arvates nende kompetentsus mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks ja milliseid ohtusid nad sealjuures tunnetavad. Probleemiks on lasteaiaõpetajate vähesed teadmised ja oskused mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks. Autori poolt kirja pandud

teoreetilise ülevaate põhjal integratsioonist haridussüsteemis ja Eesti lasteaedade mitmekultuuristumisest lähtuvalt tekkis soov teada saada, milline on hetkeolukord teise emakeelega laste õpetamisel eestikeelsetes lasteaedades.

Uurimistöö eesmärk on anda ülevaade Tartu linna lasteaiaõpetajate arvamustest oma kompetentside kohta õpetades rühmas, kus käib vähemalt kaks riigikeelest erineva emakeele ja kultuurilise taustaga last ning ohtudest ja abistavatest teguritest teise emakeelega laste õpetamisel.

Sellest lähtuvalt püstitas töö autor edasised uurimisküsimused:

1. Millised on õpetajate arvamused enda kompetentsidest mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks?
2. Millised on õpetajate arvamustel ohud ja abistavad tegurid teise emakeelega laste õpetamisel?

2. Metoodika

2.1. Uurimismetoodika valik ja uuringu ettevalmistus

Bakalaureusetöö uurimisküsimustele vastuste saamiseks sooviti uurida olukorda võimalikult terviklikult ja elulistest situatsioonidest. Põhjaliku ülevaate saamiseks valiti selleks kvalitatiivne uurimisviis (Hirsjärvi, Reemes & Sajavaara, 2010). Kvalitatiivne uurimisviis rõhutab jutuvestmist kui teadmiste loomise vahendit (Hyers, 2018).

Töö autor kasutas selleks poolstruktureeritud intervjuud, mis oli intervjueeritavale vabatahtlik ja konfidentsiaalne (Hirsjärvi et al, 2010; Laherand, 2008). Poolstruktureeritud intervjuud on uurijal lihtne läbi viia, kuna küsimused on ette valmistatud ja nende järjekorda saab uurija küsimise käigus vajadusel muuta ning küsida juurde täpsustavaid küsimusi, kui midagi jäi segaseks (Hirsjärvi et al, 2010; Laherand, 2008; Õunapuu, 2014). Intervjuu valiidsuse suurendamiseks palus uurija lugeda intervjuu küsimusi antud töö juhendajal, et olla kindel küsimuste ühtemoodi mõistetavuses ja arusaadavuses. Uurimine viidi läbi loomulikus keskkonnas, kus ilmnevad kõige paremini inimeste erinevad arvamused, hoiakud ning enda oskuste ja teadmiste praktiseerimine (Hirsjärvi et al, 2010; Laherand, 2008; Õunapuu, 2014). Intervjuudele eelnevalt viidi läbi kaks proovi intervjuud. Esimene proovi intervjuu ei andnud uurimisele midagi juurde intervjueeritava õpetaja väga väikese töökogemuse ja muukeelsete

lastega lühiajaliselt kokkupuutumise tõttu. Teise proovi intervjuu käigus parandati ja muudeti intervjuu küsimusi, et tõsta uurimise valiidsust veelgi (Hirsjärvi et al., 2010).

2.2. Valim

Uurimistöö valimi moodustasid lasteaiaõpetajad, kes olid uurijale kergesti kättesaadavad, seega võib nimetada seda eesmärgipäraseks mugavusvalimiks (Õunapuu, 2014). Uurimine viidi läbi 2020. aasta esimeses kvartalis. Õpetajatel paluti osaleda uuringus. Samas kinnitati, et uuring on kõigile vabatahtlik ja anonüümne. Uurimises osalesid viis lasteaiaõpetajat kolmest erinevast Tartu linna lasteaiast, kelle rühmas käis uurimise hetkel vähemalt kaks eesti keelest erineva emakeelega last. See oli ka uurimistöö läbiviimisel uuritavate valimise kriteeriumiks. Kõik õpetajad olid avatud ja valmis koostööd tegema. Uuritavate tööstaaž lasteaias oli uuringus osalemise ajal 2-40 aastat. Õpetajate vanus uuringu läbiviimise ajal oli 25-68 aastat. Töökogemus mitmekultuuriliste lastega oli viis kuud kuni kuus aastat, samas töökogemus lasteaias 2-40 aastat. Uuritavate taustaandmed on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Uuringus osalenud õpetajate taustaandmed

<i>Pseudonüüm</i>	<i>Vanus</i>	<i>Lasteaias töötanud</i>	<i>Kogemused mitmekultuuriliste lastega</i>
Õpetaja 1	34	2 aastat	5 kuud
Õpetaja 2	68	40 aastat	5 aastat
Õpetaja 3	32	6 aastat	6 aastat
Õpetaja 4	25	3 aastat	3 aastat
Õpetaja 5	53	18 aastat	5 aastat

2.3. Andmekogumine

Uurimise läbiviimiseks küsis töö autor kõigepealt luba lasteaedade direktoritelt e-kirja teel, seejärel võeti uuritavatega ühendust e-kirja ja telefoni teel ja lepiti kokku intervjuerimise aeg, mis mõlemale osapoolle sobis. Eelnevalt tutvustas uurija intervjueritavale ennast ja uurimistöö eesmärki. Uurija andis teada, kui palju kulub oletatavalt intervjuule aega, selleks planeeriti

keskmiselt 60 minutit. Õpetajatele kinnitati täielikku anonüümsust ja kasutati nimede asemel kõikides märkmetes pseudonüüme, et tagada uuringus osalejate konfidentsiaalsus.

Intervjueeritavale seletati enne intervjuud lahti intervjuu küsimustes esinevad mõisted.

Intervjuud salvestati diktofoniga. Uurimise käigus kujunes kõige lühema intervjuu kestvuseks 20 minutit ja kõige pikema intervjuu läbiviimiseks 75 minutit. Keskmiseks intervjuu pikkuseks tuli 45 minutit.

Intervjuu küsimused jagunesid kolme teemaplokki. Usaldusliku ja meeldiva õhkkonna loomiseks küsiti kõigepealt küsimusi õpetaja taustaandmete kohta. Seejärel jagunesid küsimused kaheks. Esimese uurimisküsimusega uuriti, milline on õpetajate arvates nende kompetents õpetada mitmekultuurilises rühmas. Teise uurimisküsimusega uuriti, millised on õpetajate arvates ohud ja abistavad tegurid teise emakeelega laste õpetamisel. Intervjuu kava on välja toodud lisa 1. Intervjuu lõppedes lepiti kokku, et lisaküsimuste tekkimisel võtab uurija intervjueeritavatega uuesti ühendust. Lepiti kokku, et uurija võib andmeid säilitada talle vajaliku perioodi jooksul, tagades täieliku konfidentsiaalsuse intervjueeritavale. Uurimise dokumenteerimiseks ja reflekteerimiseks pidas autor uurijapäevikut, mis aitas järelduste tegemisel ja hoidis uurimisprotsessi läbipaistvana (Laherand, 2008). Väljavõte uurijapäevikust on esitatud lisa 2.

2.4. Andmeanalüüs

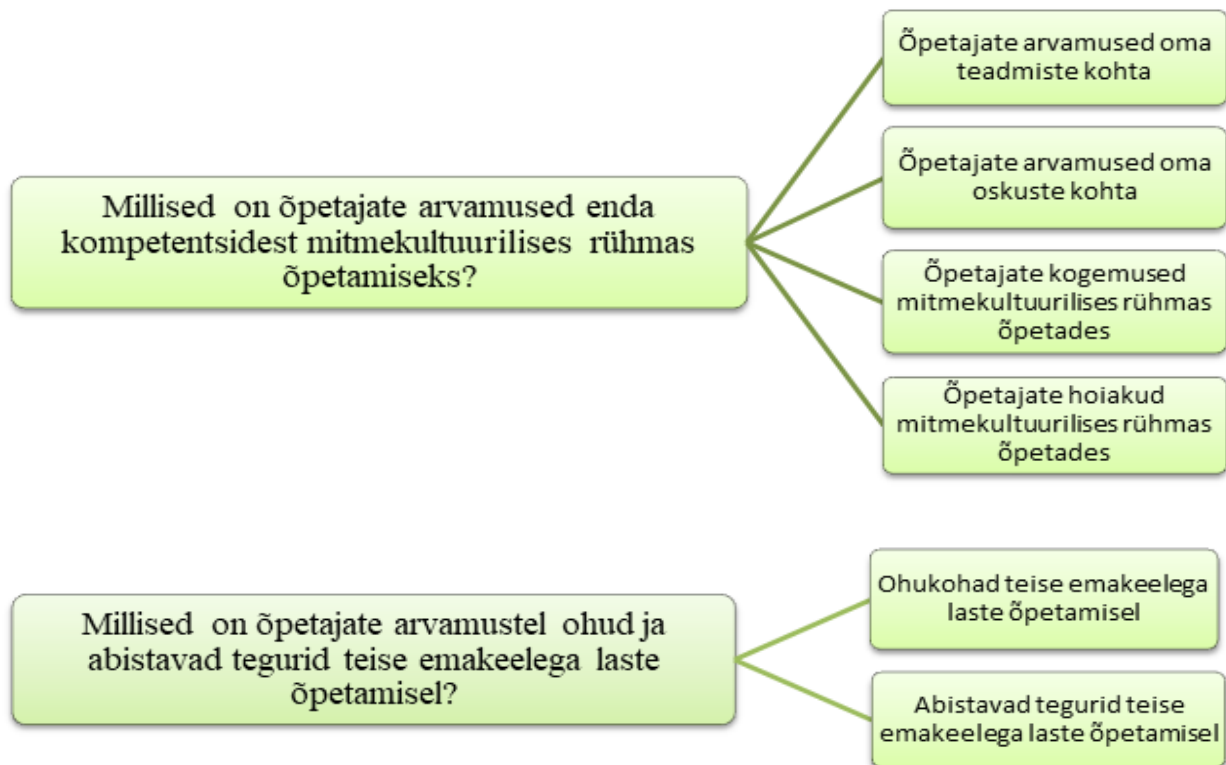
Intervjuude transkribeerimisel kasutati lisaks käsitsi transkribeerimisele ka veebipõhist kõnetuvastusprogrammi (Alumäe & Tilk, 2018). Saadud transkriptsioonid kuulati korduvalt üle ja kõrvaldati kordused tekstis, mis teksti sisu ei muutnud. Transkriptsioonidest eemaldati kõik lasteaegade ja õpetajate nimed, et tagada intervjueeritavale täielik konfidentsiaalsus. Intervjuude transkriptsioonide analüüsimiseks kasutati kvalitatiivse sisuanalüüsi andmetöötlust toetavat keskkonda QCMap (Mayring, 2014). Andmetöötlusprogrammi sisestati uurimistöö põhiaandmed ja uurimisküsimused.

Andmete kodeerimiseks valiti induktiivne kodeerimisviis, kus tulevad koodid kogutud andmetest. Induktiivne olemus, milles andmeanalüüs ja aruannete kirjutamine muutuvad uurimistöös vastastikuseks tegevuseks, eeldab, et uuring viib tulemusteni (Hyers, 2018). Lisaks võimaldab kvalitatiivne induktiivne sisuanalüüs uurida keelt intensiivsemalt, kus tekstis võib esineda nii selgelt välja öeldud kui ka varjatud sõnumeid (Laherand, 2008). Enne kodeerimist

loeti transkriptsioone korduvalt, et sisu oleks tuttav ja kergendaks kodeerimist. Transkriptsioonis märgiti ära tähenduslikuks üksuseks tekst, lõik või lauseosa, mis oli terviklikult mõistetav ja sõnastati sellele esialgne kood. Andmeanalüüsi usaldusväarsuse suurendamiseks kasutati kaaskodeerijat. Kogu andmestikus võrreldi koodide kattuvust. Mittekattuvuse puhul arutati koodid läbi ja jõuti kodeeringutes konsensusele. Kodeerimiskooskõla hinnati heaks, kuna enamasti koodid kattusid. Mõnes kohas oli tähendusliku üksuse lõik pikem või lühem, mis ei saanud takistuseks lõigu ühtsel mõistmisel. Väljavõtte kodeerimisest on esitatud lisas 3.

Kategooriate moodustamiseks loeti koode korduvalt ja leiti sisult lähedased, millest moodustusid kuus põhikategooriat. Nendeks olid õpetajate teadmised, õpetajate oskused, õpetajate kogemused ja õpetajate hoiakud mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks ning ohukohad ja abistavad tegurid teise emakeelega laste õpetamisel. Tekkinud peakategooriad vastavalt uurimisküsimustele on välja toodud tabelis 2.

Tabel 2. Uurimisküsimused ja kategooriate moodustumine

3. Tulemused

3.1. Õpetajate arvamused oma teadmiste kohta õpetada mitmekultuurilises rühmas

Intervjueerides õpetajaid avaldasid nad oma teadmiste kohta arvamust, et need on pigem kesised. Õpetajad väitsid, et teistest kultuuridest teavad nad suhteliselt vähe. Oluliseks peavad nad teadmisi lapse varasemate lasteaiakogemuste kohta ja seda, millisel tasemel on lapse enda teadmised ja oskused. Lisaks ütlesid õpetajad, et tähtis on saada infot lapse tervisliku seisundi kohta ning selle kohta, millised on pere edasised plaanid. Kas pere soovib, et laps läheks Eesti kooli või viibivad nad siin ajutiselt.

Õpetaja 3: “Usutaust: kas on, mis on, mis keeled. Väga vajalik info on ka see, millised on edasised plaanid? Ootused nagu ka Eesti laste puhul. Kas on mingisuguseid allergiaid või muid iseärasusi.”

Õpetaja 4: “Kui palju ta räägib meie keelt, see on oluline, siis tervislik seisund, siis tema harjumused võib-olla. Kas on varem kogemust lasteaiaga? Kindlasti on vaja teada seda kultuuriruumi, kust lapsed tulevad.”

Uuritavad rääkisid, et seda informatsiooni koguvad nad lapsevanematelt ja lasteaia juhtkonnalt.

3.2. Õpetajate arvamused oma oskuste kohta õpetada mitmekultuurilises rühmas

Intervjueeritavad ütlesid, et nad loovad rühma toimimiseks turvalise õhkkonna, kuhu laps tahab tulla ja arvestavad iga lapse individuaalsuse ja eripäradega. Õpetajad väitsid, et nad rakendavad erineval viisil mitmekultuurilisest perest pärit lapse toetamist rühmaga kohanemisel, võimaldavad lapsele pikemat rühmaga harjumise ja kohanemise perioodi ning ei kasuta õpetamisel sundi ega tagant kiirustamist.

Õpetaja 3: “Räägin palju aeglasemalt ja näitan käte ja jalgadega kui vaja ette. Pildimaterjali kasutan palju ja reaalseid asju näitan, kui asja nimetan. Nagu õpetaks aastast last rääkima, niimoodi õpetangi ja suhtlen nendega. Aegamisi.”

Õpetaja 4: “Püüame luua usaldusliku suhte ja minu jaoks on oluline see, et vanem mõistaks, et teeme koostööd, meie mõlema eesmärk on sama ja pingutame mõlemad sama asja nimel.”

Õpetaja 4: “Mina tegin oma bakatöö võõrkeele õpetamise kohta läbi muusika. Ma arvan, et muusika kasutamine on hea olnud. Seal on ka üks meetod “TPR – Total Physical Response”, et kui sa ütled liigutust teed, siis jääb paremini meelde ja seda olen palju kasutanud.”

3.3. Õpetajate kogemused mitmekultuurilises rühmas õpetades

Intervjuude salvestamise hetkel olid mitmekultuurilise rühmaga kokkupuuted õpetajatel viis kuud kuni kuus aastat. Selle perioodi jooksul olid õpetajad õpetanud lapsi paljudest erinevatest riikidest.

Õpetaja 3: “Hetkel on üks pere Kaanast, on olnud Indiast. Palju segaperesid on olnud, kus üks vanem on Eestist ja teine kuskilt mujalt. Itaalia on praegu, Valgevene, Canada, Ameerika, Lõuna-Korea. Läti ja Leedu on sellised tihedad olijad.”

Õpetajate sõnul on mitmekultuurilised pered neile väga tänulikud ja näitavad seda õpetajatele erineval moel välja.

Õpetaja 4: “Enamasti muukeelsed perekonnad on väga tänulikud. Kui lähevad lasteaiast ära, tänavad tänase päeva eest ja ütlevad ka lapsele, et ütle õpetajale aitäh ja siis lähevad ära. Õpetajatel on hoopis teistsugune roll, kui on paljude eestlaste arvates. Nemad näevad õpetajat kui autoriteeti, austust on rohkem märgata.”

Uuritavad rääkisid, et kuna lasteaed on paljudele peredele esimene samm tugivõrgustiku loomise suunas, siis on pered valmis osalema lasteaia poolt korraldatud ühisüritustel ja soovivad teha koostööd.

Õpetaja 3: “Neil ei ole siin tugivõrgustikku ja lasteaed on koht, kus nad näevad teisi endasuguseid, kes on siin välismaalased ja natuke teistmoodi. See on koht, mis neid liidab. Meie oleme vahelüli, kes aitab seda koos hoida ja sellel toimida.”

Õpetaja 4: “Paljud vanemad ise on öelnud, et kui tahad, et ma tulen, räägin teile sellest või minu tolest. Üks india pereema ütles, et ma võin teile tulla tantse õpetama.”

Arvati ka seda, et kõik kogemused on vajalikud, ka läbikukkumised, kus tunned, et ei ole läinud plaanitult. Leiti, et siis reflekteerid sellest ja mõtled, mida saad teha järgmine kord teisiti ning muudad oma käitumist.

Õpetaja 4: “Kogemused ongi kõik see, mis ma olen läbi elanud, ega siis see meelest ei lähe, seda kasutad edasi ja ma arvan, et kõik kogemused on vajalikud olnud ka.”

3.4. Õpetajate hoiakud mitmekultuurilises rühmas õpetades

Kolm õpetajat viiest rääkisid oma suhtumise ja hoiakute kohta, et nad on avatud ja positiivselt meelestatud mitmekultuurilises rühmas õpetama. Lisati, et see avardab nende silmaringi ning rikastab meie endi kultuuri ja selles rühmas töötamine on hästi huvitav.

Õpetaja 1: "Ma olen positiivne ja avatud. Austusest lapse ja pere vastu võiks õpetaja ära õppida mingid viisakusväljendid - tere, head aega. See tekitab soojemaid suhteid."

Õpetaja 3: "Avatud olen, tolerantne peab olema, mõistev ja positiivne ka või selline mõistev."

Õpetaja 4: "Kindlasti hästi palju loevadki õpetajate suhtumine ja tegutsemine, kui hästi nad panevad last tundma, kui palju nad pingutavad. See, kuidas teised lapsed suhtuvad, sõltub jällegi palju õpetajast, et see selgitustöö ja kõik on hästi oluline, et lapsed võtaksid omaks."

Üks intervjuueeritav õpetaja ütles järgnevalt:

Õpetaja 5: "Laps on laps, ega tema ei ole süüdi, et ta siia on sattunud. Tal on samamoodi raske sulanduda. Proovin lapsi võimalikult palju toetada."

Üks õpetaja väitis, et ta on positiivse suhtumisega mitmekultuurilise rühma suhtes.

Õpetaja 2: "Mina leian, et see peab olema niisugune headus ja rõõm selle juures.

Õpetaja enda hoiak peab olema õige. Ta peab tahtma seda ise. Kui on õige õpetaja, siis ta leiab väljundi."

Seejärel lisas ta eelnevalt öeldule:

Õpetaja 2: "Nemad peavad nõustuma meie kultuuriga. Et nagu vastastikku, nii on jah. Seda ma küll ei arva, et nad peaksid neid moslemi rätikuid siin kandma. See on liiast, see peaks olema meie riigi üldine nõudmine, et neid burkasid ei kanta siin aga noh, muidu pean oluliseks üksteisega arvestamist ikka. Mispärast on meie riigis nii, et kui mingisugune must inimene, kes tuleb teisest kultuurist, siis tema nõuab, et tema järgi käiks elu. Ja meie oleme need alandlikud, kes peavad kõike muutma tema pärast. Sina tahad oma lapse siia Eesti lasteaeda panna, palun väga. Kui mina lähen sinna moslemite maale, kas nemad käivad minu järgi või, keegi ei käi."

3.5. Ohukohad mitmekultuurilise hariduse õpetamisel

Uurimise käigus selgus, et õpetajate peamiseks murekohaks on keelebarjäär mitmekultuuriliste laste ja nende peredega suhtlemisel. Lisaks tunti väga puudust erinevate kultuuride ja traditsioonide paremast tundmisest.

Õpetaja 5: “Erinevate keelte õppimisest oleks kasu ja kultuuride erinevusi tahaks rohkem tunda. Kuna niipalju erinevaid arusaamasid on asjadest kultuuriti erinevad, siis need võivad olla takistuseks üksteise mõistmisel. Ei olda teadlikud teise kultuuri tavadest. Kasvõi viisakusreeglitest näiteks. Mis ühe jaoks on normaalne võibolla teises kultuuris on solvang.”

Õpetajad kinnitasid, et koolitusi on tegelikult mitmeid, kuid tihtipeale ei jõua see info koolituse vajajateni. Lisaks mainiti ka, et rohkem võiks olla just tasuta koolitusi. Õpetajatel, kes soovivad ennast täiendada, jääb see tihti raha puudusel ära, kuna lasteaia koolituste eelarve on juba ära kasutatud. Üldjoontes olid kõik õpetajad valmis ennast lisaks koolitama.

Õpetaja 3: “Ükskõik, mis koolituse info tuleb, kasvõi kuskilt mujalt, ma üritan läbi mõelda, kas sellest oleks mulle minu kontekstis kasu.”

Õpetajad väitsid, et avalikkuse ja meedia mõju oli varem mitmekultuurilise rühma suhtes vaenulikum. Praeguseks on jäänud see teema tahaplaanile, kuid siiski tuleb veel ette sellist sosistamist ja näpuga näitamist.

Õpetaja 1 ütles: “Kus on palju erinevaid kultuure, siis seal on ikka keeruline, sest neid rassiste ja vaenulikke inimesi tegelikult ümberringi on meil päris palju.”

Õpetaja 3 lisas: “Tänavalgi, kui jalutame, siis sa ikkagi märkad, et seda tumedamat ikkagi vaadatakse niimoodi. Keegi ei ole midagi halvasti öelnud, pigem ongi see uudishimu.”

Õpetaja 4 rääkis oma avalikkuse kogemusest järgnevalt: “Meil on olnud väga ebameeldivaid kogemusi. Just muukeelse laste nahavärviga seoses. Et on tulnud meie pihta märkusi. Et kui palju tumedaid siia vaja on, et nii mustad lapsed teil.”

Õpetajad väitsid, et võimalikud üksteise mittemõistmised ja erimeelsused võivad tekkida suurtest kultuuridevahelistest erinevustest. Palju on vaja teha selgitustööd ning hea koostöö nimel peredega pingutatakse kõvasti, ütlesid nad.

Õpetaja 1: “Et kuidagi tuleb see väga usalduslik suhe luua perega, et see koostöö hakkaks toimima kõigi huvides”.

Õpetaja 3: “Vot see koostöö pool ongi üks teine keeruline asi. Me üritame neid peresid ikkagi võimalikult palju kaasata, aga tihtipeale on nad väga passiivsed. Tihti, ma ei taha öelda, et neid ei huvita. Võibolla nad ei oska, kuidas ma ütlen.... kuskile jääb see nagu toppama, või neil ei ole huvi. Teisalt on muidugi vanemaid, kes on väga huvitatud ja väga suured ootused on. Igal võimalikul moel me üritame kaasata neid peresid”.

Õpetaja 4: “Kui nad tulevad siia Eestisse, siis neil ei ole ju siin mingit tugivõrgustikku, et see on üsna keeruline, et nad tulevad siia, ei ole mingit vanaema, kes saab tulla appi või ei ole kuskil mingit tädi, onu. Võibolla ka on, aga enamasti ei ole ja see on selline koht, mis on keeruline. Siis on lasteaed neile peamine koht sotsialiseerumiseks meie ühiskonnas”.

Puudusena toodi välja veel vähene info kättesaamine mitmekultuurilisest perest pärit lapse kohta. Mõnikord pole lapsevanemad kergekäeliselt valmis informatsiooni lapse kohta piisaval määral avaldama. Kui ilmnevad raskused mitmekultuurilise lapsega hakkama saamisel, on õpetajad valmis ise lisaks uurima ja ennast koolitama, et mõista esinevat probleemi ja tulla toime olukorra lahendamiseks.

Õpetaja 5: “Lastest teab vahel päris vähe, vanemad ei anna palju infot laste kohta.”

Õpetaja 4: “Hästi palju on seda ise uurimist, ise lugemist, kogemuste vahetamist just kogenud õpetajaga.”

Lisaks raskendab õppetööd laste erinev teadmiste ja oskuste tase. Õpetajate sõnul peavad nad kohandama ja leidma võimaluse viia läbi õpet, mis oleks kõikidele jõukohane. Tunnistati, et see muudab nende töö oluliselt keerulisemaks. Õpetajate ütluste järgi lasub neil suur vastutus ja see tekitab neis ebakindlust. Intervjueeritavate arvamused koolieelse lasteasutuse seaduse ja koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohta olid väga erinevad. Üks õpetaja ütles, et need toetavad mitmekultuurilise rühma tööd, teine jälle väitis, et nii ja naa. Oldi ka arvamusel, et nendele lastele oleks vaja hoopis eraldi õppekava.

Õpetaja 3: “Just see teadmine, et meil on see õppekava eesti laste õppekava. Peas on nagu selline tunne, et need lapsed peavadki sul sinna õppekavasse jõudma, aga tegelikult on ju vaja täiesti eraldi õppekava igale lapsele ja need lapsed ei jõua eesti õppekavasse. Nad tulevad niimoodi, et nad ei räägi vahepeal sõnakestki inglise keelt ja neil on täiesti oma keel. Nad tulevad nagu selles mõttes keeletult.”

Õpetaja 3: “Kui nad tuleks ja oleks niiöelda mul kõik ühealised ja samasuguse keeletasemega, siis ma leian, et riiklik õppekava toetaks. Aga nad tulevad eri oskustega, siis pigem mul ei ole sellest väga kasu.”

Õpetaja 4: “Seadused on ette antud, et kõigiga tuleb võrdselt arvestada, aga õpet muukeelsetele peab lihtsustama oluliselt õpetaja. Seadused nagu toetavad ja nagu ei toeta ka.”

Laste omavahelise suhtlemise kohta rühmas selgus, et nende suhtlemine on keerulisem kui eestikeelsete laste omavaheline suhtlemine. Mängud on füüsilisemad, kuna eneseväljendus

jääb verbaalse suhtlemisoscuse taha. Õpetajate sõnul on see ohukohaks, sest laste mängudes on rohkem kehakeelt ja konfliktid on kerged tekkima.

Õpetaja 4: “Need suhted lastel on kindlasti palju keerulisemad kui võite ette arvata. Kuidas sa oled sõber? Sa oled sõber läbi selle, kui saad kommunikeeruda üksteisega, aga kui sul ei ole seda keelt või see on väga pinnapealne? See on keeruline. Nende mängud on hoopis teistsugused. Need on palju füüsilisemad, need ei ole alati vägivaldsed, aga nad on füüsilisemad.”

Õpetajad väitsid, et Eesti lastele peab tegema tihti selgitustööd erinevate tavade ja traditsioonide kohta, mis Eesti omadest erinevad. Sellest tekivad küsimused, milledele tuleb vastata nii, et kõik mõistaksid. See võtab rühmas palju lisa-aega ja energiat kindlasti, kinnitasid kõik õpetajad ühtemoodi.

Õpetaja 4: “Mõned ei tähista jõule, mõned ei tähista sünnipäevaid. Kas ja kuidas see olukord rühmas näiteks laheneb, mis me siis teeme, kas me peame siis sünnipäevi või? Ma arvan, et on oluline neid traditsioone ja uskumusi tutvustada.”

Lisaks toodi välja see, et vahel on puudus personalist. Vajatakse korraka rühmas juurde õpetajaid või siis tugiisikut mitmekultuurilisest perest pärit lapsele, et saaks vajadusel rohkem individuaalset lähenemist pakkuda.

Õpetaja 3: “Lapsi on palju, et saaks rohkem tegutseda individuaalselt, kuna see laste arv meil on siin nii ja naa. Tegelikult need lapsed vajavad rohkem individuaalselt tähelepanu, või siis üks ühele õpet, või siis väga väikestes gruppides, kahe kolmekesi. Mõnikord isegi need 4-5 grupid, mida me siin rohkem teeme on nagu liiga palju.”

3.6. Abistavad tegurid mitmekultuurilise hariduse paremaks läbiviimiseks

Intervjueeritavad tõid välja lisaks puudustele ja ohtudele mitmeid ideid, meetodeid ja abistavaid tegureid, kuidas oleks võimalik mitmekultuurilise rühma õppetööd sujuvamaks ja paremaks muuta.

Üheks soovitusena oli, et tuleks luua laste jaoks võimalikult turvaline keskkond, siis nad saavad ennast rühmaruumis hästi tunda ja uute teadmiste omandamine kulgeb pingevabalt ning laps õpib enesele märkamatu. Õpetajad soovitasid last esialgu mõnda aega lihtsalt jälgida ja lasta tal rahulikult tegutseda ning harjuda. Jälgimise käigus selguvad lapse oskused ja huvid ning

nendest lähtuvalt tuleks õpetajal siis mitmekesistada mänguvõimalusi ja luua mängimiseks sobiv keskkond.

Õpetaja 3: “Igasugused laulud, lood ja salmikesed, näitlikustamiseks igasugused vahendid. Just see, et ta näeb seda asja, noh tal ei ole ju seda arusaama sellest sõnast, et oleks just see asi näidata ja hea on, kui ikka päris asi, mitte pilt. Võimalikult ikka päris asjadega seostada kohe ja muidugi saadad kõike, mis teed või mis laps teeb, saadad kõnega. Kui laps ütleb valesti, siis sa ei paranda teda, vaid ise ütled õigesti, nagu kaja.”

Õpetaja 4:” Pakume neile väga palju sensoorseid tegevusi, kus olekski tähelepanu rohkem sellel, mida sa teed, mitte see, et sa pead nüüd rääkima. Me ei suru ühelegi lapsele seda peale. See on niisugune loomulik protsess nagu siis, kui laps õpib emakeelt rääkima.”

Samuti lisati, et oluline on tutvustada tervele rühmale kõiki erinevaid kultuure ja tavasid, mis on antud rühmas esindatud. Õpetajate sõnul peaks loodama peredele omavahel tutvumiseks võimalusi ja toetama perede omavahelist suhtlemist. Oluliseks peeti iga inimese tõekspidamiste austamist. Lisati veel, et erinevad kombesed ja traditsioonid ei tohiks saada takistuseks suhtlemisel. See kõik toetab õpetajate sõnul mitmekultuurilise rühma toimimist ja parema õppe tagamist.

Õpetaja 3: “Meil on ümarlauad ikka, kus nad siis alguses kohtuvad ja aasta jooksul me ikkagi korraldame selliseid üritusi, kuhu nad kõik koos tulevad.”

Õpetaja 4: “Esimesel aastal meil oligi selline pikem projekt, kus meil oli, ma ei mäleta mitu rahvast, aga iga pere sai tutvustadagi oma riiki ja oma kombeid. Hommikupoolikul oli paar tundi, kus nad tõid neid traditsioonilisi sööke või tegid mingi tutvustava powerpoindi. Nii sai neid peresid kaasata ja las nad siis õpivad tundma niimoodi üksteist.”

Õpetaja 5: “Ühised ettevõtmised on olulised – vestlusringid, väljasõidud, mängude ja teemaõhtud jne. Üksteisele selgituste jagamine, traditsioonide tutvustamine, rääkimine.”

Üksmeelselt vastasid õpetajad, et lasteaias on abiks neile kodukord, millele on vanemad alla kirjutanud ning õpetajad saavad sellele toetuda. Kuid nad lisasid, et vanemad kirjutavad alla kodukorda läbi lugemata ja siis tuleb neile ikkagi palju asju üllatusena. Seega kinnitasid õpetajad, alati tuleb neil ikka veenduda, et lapsevanemad on sellega eelnevalt tutvunud.

4. Arutelu

Otsides vastuseid esimesele uurimisküsimusele “Millised on õpetajate arvamused enda kompetentsidest mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks?” selgus intervjuude tulemusi

analüüsid, et uuritavad peavad oma teadmisi selles valdkonnas pigem kesisteks. Keerulisi olukordi tuleb ette seoses keelebarjääriga. Seda nentis oma uuringu tulemusena ka Taal (2016), et keelebarjäär võib saada takistuseks mitmekultuurilise pere vanematelt vajaliku informatsiooni kättesaamisel. Samas Kinkar, Kirbits ja Tuul (2011) peavad väga oluliseks saada lasteaial lapsevanematelt teavet, mis puudutab nende kultuuride vahelist erinevust, kombeid, tavasid, traditsioone ja harjumusi. Lisaks pidasid uuritavad oluliseks saada informatsiooni lapse tervisliku seisundi kohta. Varasemalt oma uurimistöö tulemustena on Tuur (2018) samuti märkinud, et laste tervisliku seisundi kohta on info väga puudulik.

Vesteldes intervjuueeritavatega selgus, et mitmekultuuriliste laste ja nende peredega suhtlemisel hätta jäädes pöördusid nad kõik esmalt oma lasteaia direktori poole, kaasaksid tugispetsialiste ja vajadusel paluksid tõlgi abi. Ühestki vestlusest ei ilmnenu, et tõlki pole lasteaias võimalik leida või soovitud abi jääks saamata. Tõlgina on siinkohal mõeldud pigem mõnda head kolleegi, kes oskab paremini vajaminevat võõrkeelt. Ka Märka ja Kuslapuu (2008) kinnitasid, et erinevatest spetsialistidest loodud tugivõrgustik toetaks õpetaja tööd mitmekultuuriliste laste õpetamisel.

Samuti töid uuritavad õpetajad välja oma vähesed teadmised erinevate kultuuride, kommete ja traditsioonide tundmise kohta. Tuur (2018) ja Kalind (2017) on selle puuduse välja toonud varem ka enda uurimistulemustes. Samas selgus õpetajatega edasise vestluse käigus, et nende arvates oskused on neil siiski piisavalt head, et mitmekultuurilise rühmaga toime tulla. Selle näilise vastuolu põhjuseks on asjaolu, et õpetajad ei teagi, mida nad saaksid veel paremini osata.

Kõikide intervjuueeritavate vestluses mainiti ära see, et selles rühmas tuleb õpetajal palju rohkem pingutada, et leida lahendusi parema koostöö ning õppeprotsessi sujuvamaks toimimiseks. Kuid analüüsid intervjuu küsimuste vastuseid ei ilmnenu nendes vastustes ületamatuid takistusi, mis kinnitaksid, et seda ei suudeta teha. Sellest võib järeldada, et mitmekultuurilise rühma õpetamine on keerulisem, kui tavalise rühma õpetamine ja seda tuleks ka vastavalt kompenseerida, kui õpetaja sellega edukalt toime tuleb. Märka ja Kuslapuu nendivad fakti, et koostöös kohaliku omavalitsusega pakutakse õpetajale meetodilisi väljaõppe võimalusi ja õppematerjale selle läbiviimiseks ning võimalusel pakutakse muukeelsete lastega tegelevatele õpetajatele ka lisatasu (Märka & Kuslapuu, 2008).

Kuna uuritavate õpetajate kogemused mitmekultuurilises rühmas õpetada varieerusid viiest kuust kuni kuue aastani, siis ilmnis see ka nende jutust oma teadmiste ja oskuste kohta arvamust avaldades. Võib oletada, et kõige paremad teadmised ja oskused tulevad õpetajatel ajaga enda kogemustest ning kolleegidega mõtteid vahetades.

Kolm uuritavat viiest rääkisid oma hoiakutest, et mitmekultuurilises avardab nende silmaringi ja rikastab meid. Nende vestlust võib iseloomustada tsiteerides Barnat (1994), kes on öelnud järgnevalt: "Me saame ennast treenida ja sisemiselt ette valmistada uute kultuuridega kohanemiseks, kuid selleks peab inimene nägema multikultuurilisuse vajalikkust globaalsemalt" (para 7). Üks uuritav ütles, et lapsed pole täiskasvanute otsustes ega valikutes süüdi ning ta on valmis neid lapsi toetama. Selle selgituseks võiks tuua Hallapi (2008) öeldu, et väga palju sõltub siinkohal õpetajate endi motiveeritusest, valmisolekust, oskustest. Sellest võiks järeldada, et õpetajal puudub motivatsioon mitmekultuurilises rühmas töötamiseks. Viienda uuritava puhul tekkis õpetaja ütlustes vasturääkivus tolerantuse ja õigete hoiakute kohta vastuseid andes. Seega uurimise tulemused õpetajate hoiakute kohta näitavad, et õpetajate hoiakud võivad olla erinevad ja sisemiselt vastuolulised, mida võiks tulevikus täpsemalt uurida kasutades lisaks teisi meetodeid ja suuremat valimit. Edasistes uuringutes võiks kaasata uurimisse vaatlusi rühmas ja intervjuusid mitmekultuuriliste lapse vanematega.

Uurimisküsimusele "Millised on õpetajate arvamustel ohud ja vajakajäämised teise emakeelega laste õpetamisel?" vastuseid otsides selgus, et mitmekultuurilisest perest pärit laste õpetamisel on takistuseks laste oskuste ja teadmiste erinev tase. Uuritavad tõdesid, et õppeprotsessi läbiviimine osutub tihti peale suureks katsumuseks. Lähtuda saab üldisi põhimõtteid arvestades, sest lapse keeleoskus võib varieeruda täielikust keele puudumisest kuni suhtluskeele tasandini (Hallap, 2008).

Üks intervjueritavatest ütles, et temas tekitab pinget see teadmine, et laps peab jõudma õppekavas etteantud eesmärkideni. Õppekava on olemas, aga seda tuleb õpetajal endal pidevalt kohandada, mis nõuab palju lisa-aega. Seega oleks tema sõnul vaja mitmekultuuriliste laste jaoks hoopis eraldi õppekava, mis toetaks last ja õpetajat. Paaril korral tõid uuritavad puuduseks vähese personali olemasolu öeldes, et mitmekultuurilised lapsed vajaksid palju rohkem individuaalselt lähenemist, kui nad hetkel pakkuda suudavad. Siinkohal võiks olla üheks võimalikuks lahenduseks jälgida kriitiliselt laste arvu rühmas. Tuleks võimalusel moodustada pigem väiksemaid rühmasid, kus õpetajatel oleks võimalik rohkem pakkuda personaalset

õpetamist mitmekultuurilisest perest lapsele nii, et ülejäänud rühm ei jääks tähelepanuta. Karu, Malva, Niiberg, Rajamäe ja Vaher (2007) rõhutavad samuti asjaolu, et kuna muukeelset last saab võtta, kui erivajadusega last, kes oma vähese keeleoskuse tõttu liigitub riskirühma, on oluline, et rühm oleks tavapärasest väiksema laste arvuga. Sellisel juhul on õpetajal võimalik õppetööd lastega tulemuslikult läbi viia.

Lõpetuseks tõid uuritavad õpetajad välja mitmeid abistavaid tegureid, kuidas mitmekultuurilise rühma tööd paremaks muuta. Õpetajad kasutavad selleks oma töös mitmekultuurilise rühmaga võimalikult palju kehakeel, pildimaterjali, näitvahendeid, mängulisust, rütmilisi salmikesi ja laulukesi. Ka Hallap (2008) rõhutas, et teise keskkonda sattudes võib lapsel tekkida küll vaikiv periood, mil ta lihtsalt kuulab ja jälgib enda ümber toimuvat, kuid ka vaikiva perioodi käigus omandab laps keelelisi teadmisi. Siinkohal on olulised õpetaja toetavad tegevused, mis seda soosivad. Sõnavarale lisaks aitavad omandada keele rütmi igasugused riimuvad salmikesed, liisusalmid, laulukesed, laulumängud ja muud mängulised tegevused. Kõik intervjueeritavad ütlesid, et nad ei kiirusta last õppimisel tagant, vaid annavad talle piisavalt aega rühmaga kohanemiseks. Üks õpetaja ütles, et väga tõhus meetod, mida ta kasutab on “TPR meetod - Total Physical Response” kus kogu tema verbaalset kõnet saadavad tegevused ja žestid. Seda meetodit soovivad mitmed allikad kirjutades, et žestid, esemed, pildid ja tegevus, mis illustreerivad juttu, laiendavad laste sõnavara. Õpetaja peaks saatma kõnega kõiki tehtavaid tegevusi (Hallap, 2008; Kinkar et al. 2011; Märka & Kuslapuu, 2008).

Erinevatest kultuuridest parema ülevaate saamiseks kaasavad uuritavad õpetajad sama rühma mitmekultuurilisi peresid, kes on nõus tulema lasteaeda teistele oma kultuuri eripärasid tutvustama. Sellise tegevuse eesmärk on õpetajate sõnul aidata luua peredele head tugivõrgustikku ning see toetab lasteaia, pere ja teiste lastevanemate koostööd. Õpetajate sõnul on koostöö väga tähtsal kohal ja selle nimel pingutatakse palju. Koostöö sujumiseks on aga oluline üksteise erisustest ühtemoodi arusaamine. Seda kinnitab ka Pajupuu, et teadmised kultuurilistest eripäradest on vajalikud, et kõik osapooled mõistaksid üksteist paremini. Need teadmised aitavad tema sõnul vältida ka õpetaja poolsete negatiivsete arvamuste ja hinnangute tekkimist (Pajupuu, 2001).

Kokkuvõtteks saab öelda, et kuigi suured kultuuridevahelised erinevused ja ühise keele puudumine muudavad õpetajate töö mitmekultuurilises rühmas oluliselt keerulisemaks, pakub see üldjoontes õpetajatele vastu palju põnevust ja uusi teadmisi erinevate kultuuride kohta.

Õpetajad on arvamusel, et õppimine toimub vastastikku ja püstitab neile väljakutseid eneseteostamisel, mis aga motiveerib neid veelgi enam ennast täiendama ja töötama mitmekultuurilistest peredest pärit lastega, et aidata neil integreeruda meie ühiskonda.

5. Uurimistöö praktiline väärtus ja piirangud

Antud uurimistööst võiks kasu olla lasteaiaõpetajatel, kes õpetavad mitmekultuurilises rühmas. Uurimistööst saavad nad informatsiooni oluliste aspektide kohta mitmekultuuriliste lastega töötamiseks. Samuti annab töös kasutatud kirjandus ülevaate mitmekultuurilisuse kohta lasteaiatöös, millega on võimalik enesetäiendamiseks lähemalt tutvuda. Uurimistöö tulemused võimaldavad efektiivsemalt organiseerida täienduskoolitusi, mis toetaksid lasteaiaõpetajate tööd mitmekultuurilises rühmas.

Töö autor peab uurimise läbiviimise piiranguteks intervjuueeritavate vähesust, kuna osade intervjuude läbiviimine kattus eriolukorraga riigis (Vabariigi Valitsus, 2020). Seega ei saa uuringu tulemuste põhjal teha üldistavaid järeldusi. Suurema valimi puhul oleks olnud võimalus anda mitmekesisem ülevaade lasteaedade hetkeolukorrast mitmekultuuriliste laste õpetamisel. Intervjuude läbiviimise vähese kogemuse tõttu arvab autor, et oleks mõne küsimuse juures võinud esitada rohkem lisaküsimusi saamaks põhjalikumaid andmeid. Töö autori nõrk inglise keele oskus oli mõningal määral takistuseks võõrkeelse materjali läbitöötamisel, millest tingituna on kasutatud töös vähesel määral võõrkeelseid allikaid. Uurimistöö läbiviimine andis töö autorile mitmeid uusi teadmisi ja kogemusi ning avardas silmaringi.

6. Tänuõnad

Soovin tänada kõiki lasteaedade direktoreid, kes andsid loa oma lasteaias uurimist läbi viia. Eriti suured tänuõnad lasteaiaõpetajatele, kes leidsid aega intervjuude läbiviimiseks ja aitasid kaasa antud bakalaureusetöö valmimisele. Aitäh toetavatele ja motiveerivatele kursusekaaslastele.

7. Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö ise ja toonud välja teiste autorite ning toetajate panuse. Bakalaureuse lõputöö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetele vastavalt ning kooskõlas eetikanõuete ja heade akadeemiliste tavadega.

Haive Kuuse

/allkirjastatud digitaalselt/

19.05.2020

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T., Asadullah.; Tilk, O. (2018). Advanced rich transcription system for Estonian speech. *Human Language Technologies - the Baltic Perspective: Proceedings of the Eighth International Conference, Baltic HLT 2018*. Külastatud aadressil <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>
- Balti Uuringute Instituut (2013a). *Põhiseaduse sätete mõju lõimumisele*. Külastatud aadressil <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/IBS-pohiseadus-ja-loimumine.pdf>
- Balti Uuringute Instituut (2013b). *Ülevaade integratsioonilepingutest Euroopa Liidus*. Külastatud aadressil <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/IBS-integratsioonilepingud-teemaleht.pdf>
- Barna, L. M. (1994). Stumbling blocks in intercultural communication. *Intercultural communication: A reader*, 6, 337-345.
- Eesti Vabariigi põhiseadus (1992). *Riigi Teataja I 1992*, 26, 349. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/127042011002?leiaKehtiv>
- Hallap, M. (2008). Eesti keel teise keelena. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 193-197). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Haridus ja Teadusministeerium (2019). *Koolide arv ja suurus 2019/2020*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_koolialgusepakett_a4_3.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Kirjastus Medicina.
- Hyers, L. L. (2018). *Diary methods*. NY: Oxford University Press. Külastatud aadressil [https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=8fQ-DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Hyers,+L.+L.+\(2018\).+Diary+methods.+NY:+Oxford+University+Press.&ots=prFx7Dwi30&sig=fkw9aOcNzVG7hVKGOSvW5XyPnzw&redir_esc=y#v=onepage&q=Hyers%2C%20L.%20L.%20\(2018\).%20Diary%20methods.%20NY%3A%20Oxford%20University%20Press.&f=false](https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=8fQ-DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Hyers,+L.+L.+(2018).+Diary+methods.+NY:+Oxford+University+Press.&ots=prFx7Dwi30&sig=fkw9aOcNzVG7hVKGOSvW5XyPnzw&redir_esc=y#v=onepage&q=Hyers%2C%20L.%20L.%20(2018).%20Diary%20methods.%20NY%3A%20Oxford%20University%20Press.&f=false)
- Innove (2018). *Muu kodukeelega laps*. Külastatud aadressil <http://haridusinfo.innove.ee/et/yldharidus/muu-kodukeelega/oppimisest/lasteaed>
- Integratsiooni Sihtasutus (2019). *Mitmekultuuriline ühiskond*. Külastatud aadressil <https://www.integratsioon.ee/mitmekultuuriline-uhiskond>
- Kalind, A-M. (2017). *Lasteaiaõpetajate arvamused enda valmisolekust tööks uusimmigrantlastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

- Karu, H., Malva, M., Niiberg, T., Rajamäe, R., & Vaher, E. (2007). Muukeelse lapse toimetulekuraskused. *Kakskeelsuse karid elus ja mängus* (lk 39-41). Tartu: Kirjastus Atlex.
- Kikerpill, T., & Klaas, B. (2006). New immigrant children in the Estonian educational system. *Building on Language Diversity with Young Children: Teacher Education for the Support of Second Language Acquisition*, 55, 167.
- Kinkar, V., Kirbits, K., & Tuul, M. (2011). *Meie mitmekultuuriline lasteaed*. Abiks õpetajale Euroopa kolmandate riikide kodanike ja lasteasutuse õppekeelest erineva koduse keelega laste õpetamisel. Tallinna Ülikool
- Koiduaru, E. (2014). *Õpetajate arvamused muukeelse lapse koolivalmidusest ja keelelisest toetamisest Tartumaa lasteaia näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I 2008*, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>
- Kultuuriministeerium (2014). *Valdkondlik arengukava "Lõimuv Eesti 2020"*. Külastatud aadressil <https://www.kul.ee/et/eesmargid> [tegevused/kultuurilinemitmekesisus/valdkondlik-arengukava-loimuv-eesti-2020](https://www.kul.ee/et/eesmargid/tegevused/kultuurilinemitmekesisus/valdkondlik-arengukava-loimuv-eesti-2020)
- Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Lewis, R. D. (2003). *Kultuuridevahelised erinevused: kuidas edukalt ületada kultuuribarjääri*. Tallinn: Tea Kirjastus.
- Mayring, Ph. (2014). *Qualitative content analysis. Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Külastatud aadressil: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/39517/ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf
- Märka, M. & Kuslapuu, K. (2008). Valdkond: Eesti keel kui teine keel. E. Kulderknup (Toim), *Õppe ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 52-56). Tartu: Kirjastus Studium.
- Õiguskantsler (2014). *Kui kooli tuleb uusimmigrandi laps*. Külastatud aadressil <https://www.oiguskantsler.ee/et/aigi-kivioja-artikkel-kui-kooli-tuleb-uusimmigrandi-laps>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?seque

- Pajupuu, H. (2001). *Kuidas kohaneda võõras kultuuris*. Eesti Keele Sihtasutus.
- Statistikaamet (2019). *Eestis on kasvanud emakeelte mitmekesisus*. Külastatud aadressil <https://blog.stat.ee/2019/03/14/eestis-on-kasvanud-emakeelte-mitmekesisus/>
- Statistikaamet (2020). *Sisseränne suurendab juba viis aastat rahvaarvu*. Külastatud aadressil <https://www.stat.ee/pressiteade-2020-007>
- Taal, A-L. (2016). *Tartu linna lasteaiaõpetajate kirjeldused oma töö eripäradest kakskeelsete lastega rühmas*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Tuuling, L. (2008). Multikultuurilisus. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 182-192). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Tuur, T. (2018). *Tartu linna lasteaedade õppealajuhatajate arvamus valmisolekust pagulasperede laste vastuvõtmiseks ja õpetamiseks eestikeelsesse lasteaeda*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Vabariigi Valitsus (2020). *Eriolukord Eestis*. Külastatud aadressil <https://www.valitsus.ee/et/eriolukord-eestis>

Lisad

Lisa 1 . Intervjuu kava

Uurija isiku ja uurimise eesmärkide ning sisu tutvustamine intervjuueeritavale. Mõistete “õpetaja kompetentsid”, “mitmekultuurilises rühmas” ja “ohutegurid” selgitamine.

Olen Tartu Ülikooli kolmanda kursuse tudeng Haive Kuuse. Seoses bakalaureuse lõputööga viin läbi uurimist lasteaiaõpetajate arvamuste kohta oma kompetentsidest õpetada mitmekultuurilises rühmas. Eesti lasteaedadesse tulevad järjest enam lapsed, kes on pärit teisest kultuuriruumist ja ei räägi eesti keelt. **Mitmekultuurilise rühmana** käsitleme rühma, kus eesti emakeelega laste kõrval on vähemalt kahe erineva kultuurilise taustaga lapsed, kelle emakeel ei ole eesti keel. **Kompetentsus** on edukaks tööalaseks tegutsemiseks vajalik teadmiste, oskuste, kogemuste, hoiakute, suutlikkuse, võimekuse kogum ehk suutlikkus või võimekus, mis on nõutav kindlal ametikohal toimetulekuks. Õpetaja kutsestandardiga määratletakse vajalikud kompetentsusnõuded. **Ohutegurid** on tegurid, mis võivad ohustada õpetajate, laste ja kõikide teiste ruumis viibivate isikute elu, tervist ja heaolu.

Intervjuu küsimustele vastamine on vabatahtlik ja anonüümne. Intervjuu küsimustele vastamine võtab aega 30-60 minutit.

Uurimistöö eesmärk on anda ülevaade Tartu linna lasteaiaõpetajate arvamustest oma kompetentside kohta õpetades rühmas, kus käib vähemalt kaks riigikeelest erineva emakeele ja kultuurilise taustaga last ning ohtudest ja abistavatest teguritest teise emakeelega laste õpetamisel.

Meeldiva ja usaldusliku õhkkonna loomine. Üldised teadmised õpetaja ja laste kohta

1. Mitu aastat on Teil õpetajana töötamise kogemust?
2. Kui kaua olete mitmekultuurilises rühmas õpetanud?
3. Millise kultuurilise taustaga lapsi olete õpetanud?
4. Mis vanuses mitmekultuurilisest perest lapsed käivad teie rühmas?

1. Uurimisküsimus: Millised on õpetajate arvamused enda kompetentsidest mitmekultuurilises rühmas õpetamiseks?

1. Milliseid teadmisi on õpetajal vaja, et mitmekultuurilises rühmas õpetada? (teadmised)
2. Milliseks hindate oma teadmisi, et mitmekultuurilises rühmas õpetada? (teadmised)
3. Millistest teadmistest olete Te puudust tundnud mitmekultuurilises rühmas õpetades? (teadmised)
4. Mida olete õppinud, mis toetaksid Teie õpetamist mitmekultuurilises rühmas? (teadmised)
5. Millised on teie oskused, et mitmekultuurilises rühmas õpetada? (oskused)
6. Millised on Teie kogemused, et mitmekultuurilises rühmas õpetada? (kogemused)
7. Milliseid emotsioone Teis tekitab õpetamine mitmekultuurilises rühmas? (hoiakud)
8. Millised on Teie hoiakud mitmekultuurilises rühmas õpetades? (hoiakud)
9. Miks Te peate/ei pea oluliseks mitmekultuurilisest perest pärit lapse eripäradega arvestamist? (hoiakud)
10. Kuidas Te selgitate välja mitmekultuurilisest perest pärit lapse eripärad? (teadmised/oskused) Miks see on/ei ole Teie jaoks oluline? (hoiakud)
11. Milliseid vahendeid, võtteid ja meetodeid oskate Te nimetada, mis on abiks mitmekultuurilises rühmas lastega töötamisel? (õppematerjalid, õppevahendid, õppetegevused). (oskused/teadmised)
12. Kust kohast on võimalik Teil saada vajaminevaid õppematerjale ja õppevahendeid mitmekultuurilises rühmas lastega töötamiseks? (teadmised)
13. Millist informatsiooni Te vajate mitmekultuurilisest perest pärit lapse kohta, kes tuleb teie rühma? (teadmised)

14. Milliste teadmiste vallas Te tunnete vajadust ennast täiendavalt koolitada enda kompetentsuste tõstmiseks, et mitmekultuurilises rühmas õpetada? (teadmised)
15. Kuidas/kust Te koolituste kohta infot otsite ? (teadmised, oskused)
16. Kellega on Teil võimalik teha lasteaias koostööd mitmekultuurilisest perest pärit lastega töötamisel? (teadmised)
17. Kuidas Te teete koostööd mitmekultuurilisest perest pärit laste vanematega? (oskused)
18. Kuidas on võimalik suhelda mitmekultuurilisest perest pärit lapsega ja tema vanematega, kui Te ei oska tema emakeelt? (oskused)
19. Kuidas toimub mitmekultuurilisest perest pärit lapse arengu hindamine? (teadmised)
20. Milliseid vahendeid on mitmekultuurilisest perest pärit laste arengu hindamiseks koostatud? (teadmised)
21. Kuidas Te räägite mitmekultuurilisest perest pärit lapsega eesti keeles võrreldes eestikeelsete lastega? (teadmised)
22. Kuidas/millega on Teil, kui rühma õpetajal võimalik aidata mitmekultuurilisest perest pärit lapsel ja tema perel rühmaga kohaneda? (oskused/teadmised/hoiakud)
23. Mis mõjutab Teie arvates mitmekultuurilisest perest pärit lapse intergreerumist rühma?(teadmised/hoiakud)
24. Millised on olnud Teie edulood seoses mitmekultuurilisest perest pärit lastega? (oskused/kogemused)
25. Millised teadmised on Teile abiks olnud mitmekultuurilises rühmas õpetamisel?
26. Millised oskused ja kogemused on Teile abiks olnud mitmekultuurilises rühmas õpetamisel? (teadmised/oskused)
27. Millest Te olete puudust tundnud mitmekultuurilises rühmas õpetamisel?

2. Uurimisküsimus: Millised on õpetajate arvamustel ohud ja abistavad tegurid teise emakeelega laste õpetamisel?

1. Milliseid raskuseid/takistusi on Teil olnud seoses mitmekultuurilisest perest pärit lastega?
2. Kuidas on eesti perede lapsevanemad valmis selleks, et rühmas on teise kultuurilise taustaga lapsed?
3. Millised on laste omavahelised suhted mitmekultuurilises rühmas, kus Teie õpetate?
4. Kuidas on teisest kultuurist pärit lapsed ja nende vanemad valmis eestikeelses rühmas osalemiseks?
5. Kuidas koolieelse lasteasutuse seadus ja koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava toetavad ja/või takistavad Teie arvates mitmekultuurilises rühmas õpetamist?
6. Kuidas lasteaia õppekava ja kodukord toetavad ja/või takistavad Teie arvates mitmekultuurilises rühmas õpetamist?
7. Kuidas Teie arvates EV seadused kaitsevad õpetajat, mitmekultuurilisest perest pärit last ja tema perekonda, kui tekivad probleemid ja/või lahkkelid?
8. Kelle poole on Teil sellisel juhul võimalik abi/nõu saamiseks pöörduda?
9. Kuidas mõjutab avalik arvamus Teie arvates mitmekultuurilise rühma tegevust?
10. Kuidas mõjutab Teie arvates sotsiaalmeedia mitmekultuurilise rühma tegevust?
11. Millised võivad olla takistused mitmekultuurilisest perest pärit lapse vanematega suhtlemisel?
12. Kuidas mõjutavad Teie arvates kultuuridevahelised erinevused (kombed, traditsioonid jne.) õpetajate, lapsevanemate ja mitmekultuurilise pere omavahelist suhtlemist?
13. Kuidas oleks võimalik Teil, kui rühma õpetajal laste vanemate omavahelist suhtlemist paremaks muuta?

14. Millised tegurid ja vahendid Teie arvates veel takistavad mitmekultuurilises rühmas laste õpetamist?
15. Mis põhjusel need tegurid on takistavad?
16. Kas Te soovite veel omalt poolt midagi lisada?

Lisa 2. Uurijapäeviku väljavõte.

02.01.2020a. Hakkasin koostama intervjuu küsimusi ja suhtlesime juhendajaga. Täiendasin küsimusi.

15.01.2020a. Tegin pilootintervjuu lootuses, et saan sellest vihjeid, kuidas täiendada intervjuu küsimusi. Kahjuks see ebaõnnestus, kuna õpetaja vähene töökogemus (1,5a, sellest 5 kuud on rühmas olnud kaks vene rahvusest poissi) ja teadmised ei andnud mu uurimisele midagi juurde. Vene rahvuse kõrval oleme nii pikka aega kasvanud, et need pered räägivad ise eesti keelt, või siis oskame meie niipalju vene keelt, kui perega suhtlemiseks vaja läheb. Hoiakute kohta sain teada, et õpetaja on väga avatud kõigele uuele ja soov uusi kultuure tundma õppida on olemas. Eelarvamusi tal pole ja üldsuse poolt mõjutavatest hinnangutest ennast häirida ei lase. Suhtlesin juhendajaga, kes oli arvamusel, et tuleks teha veel teine pilootintervjuu. Sain aru, et minu uurimistöole aitab kaasa intervjuu õpetajaga, kellel on vähemalt kaks eri kultuuri ja keelega last rühmas ja kogemust võiks olla vähemalt paar aastat nendega töötamisel, see sai ka **kriteeriumiteks** edasise uurimise läbiviimisel. Leppisin kokku uue pilootintervjuu aja 22.01.2020a.

06.01.2020a. hakkasin kirjutama lasteaedadesse, et leida intervjuude jaoks õpetajaid. Saatsin juhatajatele meilid ja ootan tagasisidet.

Lisa 3. Väljavõte kodeerimisest

11. Millised võivad olla takistused mitmekultuurilisest perest pärit lapse vanematega suhtlemisel? Aaa lastevanematega suhtlemisel jah. No ongi see, et kui vanem ei räägi ühist keelt, et see on raske olukord. No siin on ka olukordi, kus lapsevanem on pikemalt näiteks ära ja tal käibki keegi kolmas järel. Loomulikult ma räägin need igapäevased asjad ära aga kui on mingi probleemne olukord või mingi isiklikum asi pöörduda, siis ma seda teha tolle hetkel lihtsalt ei saa.

C4

IC-C4

12. Kuidas mõjutavad Teie arvates kultuuridevahelised erinevused (kombed, traditsioonid jne.) õpetajate, lapsevanemate ja mitmekultuurilise pere omavahelist suhtlemist? See võib mõjutada küll.... Lihtsalt näitena, et mõned ei tähista jõule, mõned ei tähista sünnipäevaid onju. Kas ja kuidas see olukord rühmas näiteks laheneb... mis me siis teeme, kas me peame siis sünnipäevi või... meil on olnud ka, et laps ei tähistanud sünnipäevi ja ta ei tulnud sel päeval lihtsalt lasteaeda. Aga ma arvan, et on oluline neid traditsioone ja uskumusi tutvustada. Esimesel aastal meil oligi selline pikem projekt, kus meil oli ma ei mäleta mitu rahvust aga iga pere sai tutvstadagi oma riiki ja oma kombeid. Hommikupoolikul oli paar tundi, kus nad töid neid traditsioonilisi sööke või tegid mingi tutvustava powerpointi. Nii sai neid peresid kaasata ja las nad siis õpivad tundma niimoodi üksteist.

C8

IC-C8

C9

IC-C9

13. Kuidas oleks võimalik Teil, kui rühma õpetajal laste vanemate omavahelist suhtlemist paremaks muuta? Meil ongi väga palju seda, et ega neil ei ole tugivõrgustikku ja neid sõprussuhteid siin väga palju ja nad üldjuhul hakkavadki siis omavahel rohkem suhtlema. Meil on ümarlauad ikka, kus nad siis alguses kohtuvad ja aasta jooksul me ikkagi korraldame selliseid üritusi,

C12

IC-C12

C9

IC-C9

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Haive Kuuse,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Lasteaiaõpetajate arvamused oma kompetentsidest õpetades mitmekultuurilises rühmas Tartu linna lasteaedade näitel”, mille juhendaja on Jüri Ginter, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Haive Kuuse

19.05.2020